

соціального руху; здійснює розподіл обов'язків на юридичні й моральні (в залежності від наявності/відсутності зовнішнього примусу, фіксації у законах), а також на приватні, суспільні й державні. Окрім цього, він наводить особливі форми зобов'язуючих відносин, виходячи зі специфіки німецької мови, зокрема: 1) примус (Zwang); 2) повинність, податок, тягар (Last); 3) обов'язок (Schuld); 4) служба, послуга (Dienst). На особливу увагу, на думку Р. фон Ієрінга, заслуговує і питання необхідності усвідомлення взаємності у відносинах між індивідом та державою. Адже тільки їх симбіоз дозволить забезпечити належне існування та функціонування таких сфер (благ), як зовнішня безпека, право та системи публічних установ і закладів.

Література:

1. Иеринг Р. фон. Цель в праве. Санкт-Петербург: Издание Н.В. Муравьева, 1881. 412 с.
2. Jhering R. von. Der Zweck im Recht. Leipzig, 1886. 723 s.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-6>

THE CONCEPT AND ESSENCE OF THE EDUCATIONAL FUNCTION OF THE STATE

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Seredunko A. A.

*Postgraduate Student at the Department
of State and Legal Disciplines
International Humanities University
Odesa, Ukraine*

Серединко А. А.

*аспірантка кафедри державно-
правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний
університет
м. Одеса, Україна*

Сучасна соціальна дійсність поставила перед юридичною наукою проблеми та питання, що потребують нових підходів та рішень, спрямованих на підвищення ефективності державно-правової практики в різних сферах суспільного життя, в тому числі і в реалізації функцій держави. На даний момент вага та значення участі держави в культурно-освітній сфері лише починає усвідомлюватись. Роль та значення науки

та освіти в забезпеченні політичного, соціально-економічного, екологічного розвитку держави отримує нову оцінку.

Освітня сфера провідних країн світу стала стратегічної точкою розвитку в ХХІ столітті. Як свідчить світовий досвід, лише розвиток освіти на випередження формує інвестиційну привабливість країни та технологічний прорив. Виходячи з того, що саме держава, визначаючи освітню політику, повинна підтримувати та створювати умови для її розвитку, гарантувати її правову, організаційну та економічну основу, впливає висновок про те, що важливу роль у підтримці та розвитку освіти відіграє саме держава. Своє найбільш узагальнене вираження це знаходить у функціях держави – основних напрямках та видах її діяльності щодо вирішення певних завдань, які постають перед нею та суспільством. В зв'язку з цим теоретичне дослідження освітньої функції держави, її змісту, пріоритетних напрямів розвитку набуває особливої актуальності.

Проблема функцій держави в цілому вважається добре дослідженою у вітчизняній юридичній науці. Її дослідженню присвячені роботи В. Амброськіна, В. Бабкіна, О. Джураєвої, В. Дронова, О. Зайчука, А. Колодія, В. Копейчикова, О. Копиленка, Є. Назаренка, Н. Нижник, Н. Оніщенко, В. Погорілка, О. Скакун, І. Сенякін, Д. Стеченко, І. Ткаченко, М. Хавронюка, В. Шаповал, Ю. Шемшученка та інших.

Мета дослідження – аналіз змісту освітньої функції сучасної держави, визначення поняття, характеристика основних властивостей, пріоритетних напрямів та тенденцій її розвитку.

Процес виникнення тих чи інших функцій, особливо нових, на певних етапах розвитку суспільства та державності до кінця не вивчений. В певних історичних умовах деякі елементи загальних функцій держави можуть набувати нового значення, трансформуватися в нові, незалежні функції.

Проголошення незалежності України на початку 1990-х років зумовило новий поштовх до висвітлення питання функцій сучасної держави (їх зміст, форми і методи реалізації): занадто очевидним став розрив між традиційно сформованими визначеннями основних понять і категорій, з одного боку, і тими державно-правовими реальностями, що характеризують стан і розвиток сучасного суспільства, – з іншого [2, с. 77]. Передумовою виникнення освітньої функції держави є поставлене перед нею суспільством завдання щодо модернізації української освіти, з інтеграцією останньої в європейський науково-освітній простір.

З перших днів незалежності України стало очевидним, що неможливо вирішувати масштабні завдання по реформуванню та

модернізації країни без державного впливу на систему освіти. Сильна та послідовна освітня політика, з одного боку, спрямована на створення системи, що відповідає світовим освітнім стандартам; з іншого боку – відображає певні соціально-економічні умови, а також культурні цінності українського народу. Відтак, трансформації у сфері освіти є одним з основних завдань держави.

Не вдаючись до аналізу існуючих у науковій літературі теоретичних визначень поняття «функції держави», вважаємо доцільним зупинитися на визначенні категорії «освітня функція держави». Слід підкреслити, що в сучасній юридичній науці сформовано низку визначень поняття «освітня функція держави».

В інтерпретації А. Таджикиєва «освітня функція держави – це сукупність заходів по реалізації конституційних прав громадян на отримання освіти, а також задоволення їх потреби в освіті шляхом координації, розвитку та управління системою державних та недержавних установ» [4, с. 8].

О. Пушкін визначає освітню функцію сучасної держави як здійснення в певних формах та за допомогою певних методів основний комплексний напрям діяльності держави з підтримки та розвитку системи освіти в інтересах формування гармонійно розвинутої, соціально активної, творчої особистості, а також обов'язок, здатність та потенційна можливість держави досягати поставлених цілей та задач [3, с. 10].

В результаті цього, по-перше створюються теоретичні основи та умови для забезпечення конституційного права кожного громадянина на отримання освіти; по-друге, здійснюється правове регулювання діяльності установ освіти; по-третє, проводиться багаторівнева діяльність по створенню системи неперервної освіти та підготовки висококваліфікованих кадрів.

Освітня функція багатогранна за змістом і масштабна за обсягом державної діяльності. Освітня функція держави в якості системної діяльності повинна виражатися в:

- створенні системи державних органів, що здійснюють діяльність в сфері освіти та управління нею, а також в підтриманні недержавних організацій, що приймають участь в реалізації відповідних задач;
- фінансуванні системи установ освіти, проведення по відношенню до них пільгової податкової політики;
- створенні умов для розвитку системи освіти, прийнятті рішень по її вдосконаленню;
- залучення інвестицій в сферу освіти, запровадження провідних технологій освіти та виховання;

– створення широких можливостей для самоуправління та саморозвитку в системі освіти;

– реалізація права громадян на отримання освіти, створення всіх умов для вдосконалення їх загальноосвітньої та професійної підготовки.

Синтезуючи висловлювання вчених щодо природи та змісту освітньої функції держави, логічно виокремити наступні основні властивості останньої. Зокрема, А. Таджйєв вважає, що освітня функція держави наділена наступними основними ознаками:

1) вона має власне, незалежне місце у системі функцій держави; за допомогою даної функції реалізується завдання забезпечення прав і законних інтересів громадян в сфері освіти;

2) головною її особливістю є інтенсивний та динамічний розвиток. В ній відображається активність держави в регулюванні суспільних відносин в сфері освіти;

3) вказана функція держави має певну стабільність. Ця властивість відноситься до освітніх відносин, тісно пов'язана з незмінністю змісту та структури освіти, її стабільністю;

4) функція держави в сфері освіти, безумовно, пов'язана з матеріальними, духовними та іншими умовами суспільства, знаходяться на конкретному етапі історичного розвитку;

5) при реалізації функцій держави в сфері освіти регулювання відносин в цій сфері, управління ними, здійснення на них державного впливу відсувається за допомогою правових засобів;

6) освітня функція держави відображає в своєму змісті її соціальну природу;

7) в цій функції держави проявляються відповідні складові частини державного механізму, змісту і форми їх діяльності;

8) в освітній функції держави безпосередньо відображаються соціально-політичні завдання, що виконуються в найбільш важливих сферах суспільного життя [4, с. 13].

Беручи до уваги все вищенаведене до пріоритетних напрямів здійснення освітньої функції в сучасній державі можна віднести:

– створення можливостей для всіх, хто прагне отримати освіту;

– використання системи освіти при здійсненні соціального захисту суспільства та його членів, забезпечення справедливості та рівності громадян при отриманні освіти;

– на основі рівності розширення системи освіти за рахунок створення недержавних освітніх установ, здійснення з боку держави функцій координації їх діяльності, нагляду та підтримки.

Отже, освітня функція держави є не лише новою, але й однією з найактуальніших. Визнання освітньої функції держави має не стільки

теоретичне, як практичне значення. Аналіз та оцінка діяльності держави в сфері освіти дає можливість вдосконалення її механізму. А завдяки теоретичним розробкам можливо буде виявити зміст та ступінь ефективності діяльності держави, оптимально визначити цілі та пріоритетні напрями політики держави в сфері освіти.

Література:

1. Амброськін В.В. Освітня функція держави як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Право і безпека*. 2020. № 1. С. 39-45.
2. Барановська Т.М. Функції сучасної держави в сфері розвитку місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 11. С. 76-79.
3. Пушкин А.И. Образовательная функция современного государства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Минск, 2002. 24 с.
4. Таджиев А.А. Образовательная функция государства в республике Узбекистан: теория и практика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Ташкент, 2011. 22 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-7>

FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF THE UKRAINIAN STATEHOOD (SOME THEORETICAL CONSIDERATIONS)

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ (ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ РОЗМІРКОВУВАННЯ)

Sivak V. M.

*Postgraduate Student at the Department
of General Theory of State and Law
National University
«Odesa Law Academy»
Odesa, Ukraine*

Сівак В. М.

*аспірант кафедри загальної теорії
права та держави
Національний університет
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Сучасні знання про державу, сягають корінням у глибоку історію, та маю ряд історико-філософських концепцій виникнення держави, її інститутів, форми правління тощо. Чіткого окреслення для Української